

MAGYARORSZÁG

1978 APR 23

A főváros európai rangú büszkesége, a Budavári Palota, a Duna felől nézve teljes pompában áll a dombtetőn; túloldalán, a Krisztinaváros felé azonban még régi, kopott-kopár arcát mutatja. A nyugati szárny hatalmas, eklektikus barokk épülettömbje, az Országos Széchényi Könyvtár majdani otthona — úgy látszik — a palota mostohagyermeké; miközben újjáépült szárnyaiba sorra beköltöztek a kulturális intézmények, a könyvtár átadása egyre később.

Az építkezés tizennyolc éve húzódik már, az új határidőket rendre újabbak váltották fel. Miközben a katasztrofális helyszükével küzdő jelenlegi könyvtárban hosszú sorban várakoznak az olvasók, fent, a vár 244 000 légméteres épületének rekonstrukcióján mindössze néhány segédmunkás dolgozott.

Ez év elejétől azonban ismét lendületes lett az építkezés, s remény van rá, hogy a nemzeti könyvtár átköltözése most már nem fog Luca székére emlékeztetni.

A késedelem oka

A sok vihart látott „jó Budavár” évszázados történetében 1959. december 30-a fordulópont volt: ekkor született a kormány Gazdasági Bizottságának történelmi döntése, amelynek értelmében a háború során súlyos károkat szenvedett egykori királyi palotát a hazai művelődés reprezentatív hajlékaként építik újjá. Az 1954 óta szünetelő helyreállítási munkálatok nyomban megkezdődtek.

Akkor tízéves határidőt szabott a Gazdasági Bizottság, 1969-re tűzve ki a kulturális központ átadását, mégis ez idő alatt csupán a Budapesti Történelmi Múzeum foglalhatta el új otthonát. Az eredeti határidő lejártakor a Gazdasági Bizottság újabb, s most már óvatosabb határozatot hozott: arra kért valamennyi közreműködő vállalatot, hogy 1975-ig igyekezzen befejezni a munkálatokat.

Ez az óhaj sem teljesedett: a Magyar Nemzeti Galéria és a Munkásmozgalmi Múzeum pazar otthona némi késedelemmel ugyan, de elkészült, az idén a Várszínház is megnyithatta kapuit; a nemzeti könyvtár majdani épületének rekonstrukciója azonban csak vonatottan haladt.

Az évek során azért persze történt egy és más a krisztinavárosi épületkolosszusban. 1973-ra például megépült e palotaszárny egykori belső udvarai helyén a könyvtár valóságos gerincét képező, két tizenegy emeletes, acélszerkezetű, tűzbiztos acélajtókkal felszerelt raktárterem, s a belső terek átalakításának java része is elkészült. Azóta — néhány esztendője — az építkezés meglehetősen lelassult. Ennek — a közhiedelemmel ellentétben — elsősorban nem anyagi okai vannak. Annyira nem, hogy a könyvtáráépítésre szánt pénzt az utóbbi években nem is használták fel teljesen.

A késedelmek oka: az építőipari kapacitáshiány, és bizonyos szervezési visszasság. Az előbbi aligha igényel bővebb magyarázatot, hiszen közsímet, hogy az építőipar munkaerőgondokkal küzd. Az is nyilvánvaló, hogy a nem túl népes építőgárdát eddig szinte teljesen leköttette a galéria, majd a színház építése.

A könyvtári rekonstrukció igen bonyolult, hiszen sok feladat hárul a kőfaragókra és a gipszszobrászokra. Ráadásul mindkettő úgynevezett hiányszakma, így a kevés szakemberre sok munka vár. Ugyanakkor a Széchényi Könyvtár építését is visszavetette, hogy

a palota rekonstrukciós munkálatait irányító-végző, e célra létrehozott Budavári Palota Beruházó Iroda időközben az itteni munkák mellett — gyorsabban jövedelmező egyéb vállalkozásokba is belekezdett. (Így OTP-lakások és üdülők építésére is vállalkozott, sőt eredeti nevét Kommunális Beruházási Vállalatra változtatva, egyre inkább ezekkel foglalkozott, kapacitásának csupán húsz százalékát fordítva a budavári építkezésre.)

Ez az áldatlan állapot az idén január elsején megszűnt: a Kulturális Minisztérium — a palotabeli intézmények gazdája — át-

A BUDAVÁRI PALOTA LÁTKEPE

Száz kiskocsi szállítja majd az épületet behálózó sínrendszeren a köteteket

vette a Budavári Palota állami nagyberuházásának irányítását, s az Építési és Városfejlesztési Minisztériumtól magát a Kommunális Beruházási Vállalatot is. A vállalatot mentesítették összes egyéb kötelezettsége alól, hogy „teljes erőbedobással” kizárólag a Budavári Palota építésén, a könyvtár befejezésén dolgozhasson.

Két és fél év múlva?

A Kulturális Minisztérium felülvizsgálta a terveket, a költségvetést, az eddigi határidőket és még az idén a kormány elé terjeszti a Széchényi Könyvtár építéséről szóló helyzetjelentését. A jelenlegi érvényben lévő határidő szerint az óriási könyvtárépületet 1980. december 31-ig kellene átadni, a lemaradás azonban olyan nagy, hogy e határidő megtartása bizonytalanok látszik.

Mindenesetre a beruházók, a kivitelező Középületépítő Vállalat dolgozói s az alvállalkozók a hátralévő két és fél év alatt igyekeznek pótolni a pótolhatót.

A 18 éve folyó építkezés meglehetősen igénybe vette a könyvtár 500 munkatársának, de olvasóinak türelmét is. A nemzeti könyvtár már a várbeli munkálatok megkezdésekor is siralmas helyzetben volt, s az egyre múló évek alatt a körülmények tovább romlottak. Az ország első könyvtárát nem kényeztetették el: a megalakulását követő 45 éven át különböző ideiglenes „albérletekben” kapott otthont, míg 1847-ben végre elfoglalhatta mai helyét a Nemzeti Múzeum épületében. Ez a társbérlés sem bizonyult megnyugtatónak; három évtized múltán a Jókai Mór elnökletével kiküldött képviselőházi bizottság már ezt írta: „A könyvtár helyszükével küzd, mert óriási növekedése messze túlhaladja azon arányokat, melyekre

Széchényi Könyvtár

027

Végleges helyen

Tizennyolc átmeneti év

A vörös márvány Corvina-terem

épület szerkezeti átalakítása, a csatornák, liftaknak, vizesblokk készen állnak, s a Hilton Szálló belsőépítészektől nemzetközi hírnevet szerzett Lőrinczi Editnek, a KÖZTI felelős belsőépítésének tervei alapján javában folynak a belsőépítészeti munkálatok. (A Kőfaragó Vállalat szakemberei éppen Carrarában válogatják a megfelelő márványokat, az ÉPFA kőbányái gyára a faburkolatokat, a Fémmunkás Vállalat pedig a fém-szerkezeteket készíti.)

Tervek szerint pazar lesz a könyvtár új otthona. Az oroszlános udvarról érkező belépőt a főbejárattal szemben az egykori diplomatalépcső fogadja majd, amelynek sérült részeit az eredetihez hasonló carrarai márvánnyal pótolják. A fehér nikiszianisz görög márvánnyal burkolt padlójú bejárati előcsarnokot Fadrusz János két Atlasa és hat hatalmas gobelin díszíti.

A márványlépcső a következő szinten lévő kiállítási termekhez vezet; középtűt kap helyet a Mátyás korára utalóan vörös márvány borítású Corvina-terem, ahol Mátyás király egykori világhírű könyvtárának ritka becsű kincseit csodálhatják meg a látogatók. A következő szint az olvasószolgálaté: a középső hatalmas katalógustermet mintegy gyűrűszerűen veszik majd körül a raktárteremek fölé telepített mahagóni fa burkolatú, szőnyegpadlós olvasótermek. Egy emelettel feljebb eredetileg nagy előadóterem kapott volna helyet, de néhány évvel ezelőtti átszervezés szerint ide is olvasótermet telepítenek a társalgó és a büfé szomszédságában.

100 kilométernyi polc

A fehér és szürke márványbelsejű könyvtárban több mint 500 olvasóhely áll rendelkezésre. Az összesen 100 kilométer hosszúságú polcrendszert magában foglaló raktárakból a müncheni Telelift cégtől vásárolt elektromos, automatikus vezérlésű száz kis kocsit szállítja majd az épületet behálózó sínrendszeren a köteteket az olvasótermekbe. S bár még a munkások javában dolgoznak, a könyvtár már elkészítette pontos költözési tervét.

A folyamatos költözködés mintegy 10 hónapot vesz majd igénybe, ezért a könyvtár fél évig kénytelen lesz a nagyközönség előtt bezárni ajtaját. Amikor azonban megnyitja kapuit a Budavári Palotában, Európa egyik legszebb könyvtáraként fogadhatja látogatóit.

MÉSZÖLY GÁBOR